

Lasów nie otrzymaliśmy w spadku od przodków, ale pożyczyliśmy od naszych dzieci

Ponad milion nowych drzew zostanie posadzonych w tym roku w lasach Nadleśnictwa Krotoszyn. Właśnie prowadzona jest akcja odnowień, czyli prace związane z przywróceniem lasu na powierzchnie, które zostały wycięte.

W leśnicówkach w całej Polsce już kilka tygodni temu można było wyczuć atmosferę pobudzenia. Nadszedł bowiem czas odnowień, a więc wzmożonej pracy. Każdego ranka pojawiają się liczniejsze niż zwykle grono pracowników zakładów usług leśnych, którzy zajmują się odnowieniami.

Leśnicy nadzorują prace

Leśniczym przybywa obowiązków, ponieważ muszą zapewnić front robót dla każdego robotnika. Trzeba przywieźć sadzonki ze szkółki, zabezpieczyć je w dołach przed przesychnieniem, wyznaczyć powierzchnie, na których mają być posadzone poszczególne gatunki, poinstruować pracowników o sposobie prowadzenia prac, a następnie dopilnować, by wszystko

odbyło się zgodnie z wymaganiami.

Na koniec wystarczy tylko pomierzyć, czy drzewka stoją we właściwych odległościach od siebie, czy każdy z gatunków jest posadzony we właściwym miejscu oraz czy prace wykonane są z należytą starannością i już można przystąpić do rozliczenia prac.

Szczegółowy plan

– Do odnowienia powierzchni przygotowujemy się już w roku poprzedzającym, często zanim jeszcze zostanie wycięty zrzęb. Leśniczowie przygotowują plan odnowień – mówi Przemysław Świerblewski, inżynier nadzoru w Nadleśnictwie Krotoszyn. Na podstawie danych o żyzności gleby określają gatunki, które powinny zostać wprowadzone na konkretnej po-

Odnowienie lasu

oznacza zakładanie lub powstawanie nowych drzewostanów, mających zająć miejsce dotychczasowych, ustępujących zazwyczaj na skutek planowanych zrzębów. Odnowienie dotyczy najczęściej gruntów objętych produkcją leśną.

wierzchni, ustalają niezbędną ilość sadzonek i planują wszelkie inne czynności niezbędne do posadzenia nowego lasu. – W przypadku, gdy odnawiana powierzchnia przylega do pól lub szerokich dróg, zakładamy tzw. ekoton, czyli strefę przejściową pomiędzy powierzchnią otwartą a lasem – wyjaśnia pracownik naszego nadleśnictwa. Sadi się tu różne krzewy, niskie drzewa – często owocowe i miododajne, a także gatunki leśne w rozluźnionej więźbie. Jeśli będą sadzone drzewka chętnie zjadane przez zwierzyńnię, trzeba również zaplanować ich ogrodzenie. Na koniec powstaje szkic planowanego odnowienia.

Dla następnych pokoleń

Wiosną trzeba się spieszyć, czasu jest mało, a pracy wiele. W Nadleśnictwie Krotoszyn planuje się posadzić 1,1 mln sadzonek na powierzchni 162 ha. – Musimy zdążyć przed wiosennym palącym słońcem, a także wykorzystać wilgoć w glebie pozostałą po zimie. Dzięki temu drzewka łatwiej się przyjmą i będą lepiej rosły – wyjaśnia P. Świerblewski.

Najwięcej drzew w tegorocznych odnowieniach zostanie posadzone w leśnictwie Rochoy (obejmującym swoim zasięgiem m.in. miejscowości Konarzew i Baszków), w leśnictwie Kuklinów (okolice Kobyłina, Kuklinowa, Dziewiątego), w leśnictwie Bażantania (tereny w kierunku Ostrowa i Odolanowa), w leśnictwie Sokołowska (obszar lasów w pobliżu Maciejewa, Nowej Wsi, Koźmińca).

Powierzchnia nowych nasadzeń corocznie się zmienia. Jest to podyktowane ilością wykonanych zrzębów. Nadleśnictwo ustawowo ma 5 lat na zalesienie, w praktyce termin ten nie przekracza 1-2 lat.

Zasada jest prosta: na wszystkich zrzębach posadzenie nowego lasu jest

Prace odnowieniowe prowadzone w leśnictwie Wisławka

Tak wygląda sadzonka

obowiązkowe. Dzięki temu powierzchnia leśna nie zmniejsza się i każde następne pokolenie może cieszyć się pięknymi drzewostanami. W codziennej pracy pracownicy nadleśnictwa kierują się maksymą, że lasów nie otrzymaliśmy w spadku od przodków, ale pożyczyliśmy od naszych dzieci. Dlatego też starają się, aby nowo zakładane uprawy były dobrze dopasowane do możliwości siedliska i lepiej przygotowane na możliwe zmiany klimatyczne.

W naszych lasach sadi się coraz więcej gatunków liściastych, zmniejszając udział sosny. Wykorzystywane w tym celu są tzw. mikrosiedliska, czyli niewielkie fragmenty wyróżniające się innymi niż reszta powierzchni warunkami, na których mogą rosnąć gatunki o innych wymaganiach pokarmowych lub świetlnych. W tym roku najczęściej posadzonej zostanie sosny zwyczajnej, stanowiącej 40

proc. ogółu drzewek i 30 proc. dębów – szypułkowego i bezszypułkowego. Najmniejszy procent stanowią gatunki biocenotyczne – dzika jabłoń, grusza, czereśnia, śliwa a także szakłak, trzmielina, dereń, kalina i róża. Jednak to 10 tys. szt. drzew i krzewów, które w przyszłości umożliwią bytowanie zwierzyńnie (zwłaszcza owadom i ptakom) i będą stanowiły ich bazę pokarmową.

Poza tym sadzone są drzewa mające za zadanie oddziaływać korzystnie na wzrost gatunków głównych i pełnić rolę pielęgnacyjną dla drzew i gleby. W naszym nadleśnictwie są to: buki, graby, klony, wiąz, jawory, lipy, brzozy, modrzewie, świerki, a nawet jodły.

Pracownicy Nadleśnictwa Krotoszyn będą się starali, aby cała akcja nasadzeń nowych drzew zakończyła się w kwietniu, jeszcze przed świętami Wielkiej Nocy. **Sebastian Pośpiech**

Marcowy poranek, gdzieś widać jeszcze resztki śniegu, ale w lesie pachnie wiosną. Dookoła woda z roztopów, nad którą unosi się delikatna mgła. Nagle ten sielski krajobraz przesywa przenikliwe, głośnie, trochę metaliczne grrrruuuu-grrrruuuu. Głos jakby nieziemski, tak zaskakujący dla niewtajemniczonych, a dla znających go dobrze, tak długo wyczekiwany. To żurawie powróciły z zimowisk i właśnie obwieszczają zajęcie terytorium. Przybyły jak zawsze niezauważone i dopiero donośny klangor zdradził ich obecność.

Żuraw jest ptakiem, obok którego nie można przejść obojętnie, to jeden z pierwszych zwiastunów wiosny, nazywany tancerzem słońca, poruszający się z niezwykłą gracją – po prostu arystokrata wśród ptaków. Podziwiany już w starożytności znalazł swoje miejsce nawet w mitologii greckiej, gdzie towarzyszył Demeter i Hermesowi. Uważany jest za symbol szczęścia, dobrobytu, płodności i długowieczności. Nic dziwnego, że jego pojawienie się w okolicy jest traktowane jako zapowiedź dobrego roku.

Klangor – głośnie trąbienie

To ptak tajemniczy, często przebywa w sąsiedztwie człowieka, a jednak

skające się do wnętrza grzebienia mostkowego o budowie puszki. Stanowi ona swoiste pudło rezonansowe doskonale wzmacniające dźwięk.

Udają zranienie

Głośnie zachowanie ptaków obserwujemy do momentu złożenia jaj, najczęściej dwóch, a w przypadku potwarzania utraconego lęgu jednego. W naszych stronach od kilku dni już nie słychać klangoru. Gniazdo jest zawsze otoczone wodą, która stanowi zaporę przed drapieżnikami (lisami, kunami czy borsukami). Żurawie zwykle korzystają przez kilka lat z tego samego miejsca lęgowego, dlatego staramy się wiedzieć gdzie one się znajdują, by w trakcie pracy w lesie

Jednodniowe piskląt opuszczające gniazdo

niełatwo go zauważyć. Swą obecność zaznacza głośnym trąbieniem. Głosu tego, nazywanego klangorem, nie da się pomylić z żadnym innym. Kto raz go usłyszy, ten zapamięta go na zawsze. Zew żurawi jest tak donośny z powodu specjalnej budowy tchawicy, która jest skostniała, i bardzo długa. Cechą charakterystyczną jest jej zwinięcie w dwie pętle wci-

nie zakłócać lęgów. W czasie wysiadywania jeden z rodziców ogrzewa jaja, a drugi stoi na straży w pobliżu gniazda. Wtedy bardzo trudno usłyszeć ich głos.

W razie niebezpieczeństwa ptaki opuszczają terytorium chyłkiem. Jeśli intruz zbliża się zbyt blisko potrafią udawać zranienie, by odciągnąć go w ten sposób od gniazda. Niejednokrotnie sam byłem

120-140 cm
osiąga dorosły
ptak tego gatunku

Gniazdo jest otoczone wodą

Dorosły żuraw

Żuraw

– niezwykle zwiastun wiosny

świadkiem takiego zachowania. Po 30 dniach na świat przychodzą pisklęta. Najpierw jedno, a po dwóch trzech dniach drugie. Gdy już oba młode są na świecie, żurawie opuszczają gniazdo. Aby tego dokonać trzeba pokonać wodę, co jednak nie stanowi problemu, gdyż maluchy umieją pływać. Od tego czasu prowadzą koczowniczy tryb życia.

Jedzą bezkręgowce i rośliny

Obserwując świeżo wyklute piskląt aż trudno uwierzyć, że wyrosnie na tak dużego dostojnego ptaka – a dzieje się to w ciągu trzech miesięcy. Dlatego zapotrzebowanie młodych na wysokoenergetyczny pokarm jest ogromne. Żurawie żywią się głównie różnymi bezkręgowcami, swoją dietę urozmaicają też pokarmem roślinnym. Często obserwujemy, jak wybierają nasiona kukurydzy z pasów zaporowych przygotowywanych dla dzików.

W sierpniu obserwujemy, jak małe grupy rodzinne zaczynają się łączyć, tworząc coraz większe stada. To nieomylny znak, że nadchodzi koniec lata, a nasi dobrzy znajomi zbierają się do jesiennej migracji. Jeszcze niespiesznie, często zatrzymują się na dłuższy odpoczynek, ale nieuchronnie zmierzają ku zimowiskom. Czasami o tej porze mogą być utraconie rolników, gdyż wielkie stada tych ptaków potrafią żerować na świeżych zasiewach. Najczęściej nasze żurawie zimują w Hiszpanii lub północno-zachodniej Afryce, choć zdarza się, że w przypadku łagod-

Kilkutygodniowy żuraw

nych zim nie opuszczają granic Polski.

Obserwujmy, nie płoszmy!

Zachęcam do podglądania tych niezwykłych ptaków w czasie spacerów leśnymi duktami. Pamiętajmy jednak, że są one objęte ochroną gatunkową i nie wolno ich płoszyć. Dlatego nie starajmy się zbliżać na niewielką odległość, tylko obserwujmy

je z daleka. Z pewnością przyniesie to Państwu wiele satysfakcji, a najbardziej wytrwałym być może uda się zauważyć młode żurawie żerujące w towarzystwie rodziców, czego Wam serdecznie życzę. Darz Bór.

Osoby dysponujące mniejszą ilością czasu zapraszam do odwiedzenia strony zurawwlesie.pl, na której można podglądać żurawie w gnieździe.

Przemysław Świerblewski

Drewno to inaczej super energia

21 marca obchodzono Międzynarodowy Dzień Lasów. W tym roku zwrócono uwagę na drzewa, które zapewniają nam życie i utrzymanie.

Święto to zostało ustanowione przez Organizację Narodów Zjednoczonych 28 listopada 2012 r. Tego wyjątkowego dnia, każdego roku, na całym świecie zachęca się do zwrócenia uwagi na problemy lasów. W ubiegłym roku tematem była woda i znaczenie terenów leśnych w zapobieganiu powodziom. Natomiast tegoroczne hasło MDL *Las i energia* miało zwrócić uwagę na to, jak ważnym dla naszego ekosystemu i w naszym życiu jest drewno, z którym każdy z nas ma na co dzień do czynienia.

Jakie drewno spalamy?

Drewno to świetne paliwo, po które sięgamy wciąż chętnie przy okazji gotowania, ogrzewania czy wytwarzania

energii elektrycznej. Elementem, który przemawia na korzyść drewna, jest lepsza relacja ceny do wydajności energetycznej niż węgiel, olej, gaz czy energia elektryczna. Ważna jest także kwestia, jak postępować z drewnem opalowym.

Pierwsza ważna sprawa to pochodzenie drewna, które najlepiej zakupić od sprawdzonych dostawców. Ważne jest także, jakie drewno spalamy. Najlepiej, aby było ono sezonowane, czyli składowane i suszone przez kilka miesięcy, bo palenie mokrym drewnem jest nieefektywne, przez co nie można uzyskać wysokich temperatur, dodatkowo z komina wydobywa się gęsty dym i nieprzyjemny zapach. Sezonowanie powinno trwać przez 3 lata.

DOBRA ENERGIA DREWNA

Nie wiadomo, na jak długo starczy zasoby paliw kopalnych, takich jak ropa czy węgiel. Na pewno ich zapasy są jednak ograniczone – w odróżnieniu od drewna, które jest surowcem odnawialnym.

Właściwości drewna

Właściwości drewna: wysoka wydajność, w porównaniu do innych paliw, zapewniają wysoka wydajność (15-25 proc.).

Właściwości drewna

Właściwości drewna: wysoka wydajność, w porównaniu do innych paliw, zapewniają wysoka wydajność (15-25 proc.).

Właściwości drewna

Właściwości drewna: wysoka wydajność, w porównaniu do innych paliw, zapewniają wysoka wydajność (15-25 proc.).

- Drewno do palenia w kominku powinno być suche i sucha. Daje wtedy najwyższą ciepłą i jest najbardziej dla środowiska. **Dym z takiego drewna jest przezroczysty.**
- Drewno mokre lub przegrzane daje mniej ciepła, a przy spalaniu wydobywa więcej nieczystych substancji. Mokre drewno daje **szary dym.**
- Drewno w kominku powinno się rozpaść od góry. Takie sposoby znacząco ograniczają wytworzenie dymu, a więc także smogu. Ponadto, pozwala oszczędzić więcej energii i skrócić koszty ogrzewania.

Warto wiedzieć, że każde drewno wagi podczas spalania drewna jest surowy i wytwarza się go tyle, ile drewno zostało produkowane.

Spalanie drewna sprzyja w środowisku wysokiej temperaturze, która skutecznie niszczy zanieczyszczenia w dymie, a pozostały dym jest całkowicie naturalny. Jeśli drewno jest dobrze przygotowane, nie trzeba stosować dodatków do niego.

gatunek	GRAB	BUE	DĄB	BRZOZA	SOSNA	OLCHA	ŚWIEK
Właściwości	korzeń twardej i ciemnej kory	korzeń ciemny i ciemnej kory	korzeń ciemny i ciemnej kory	korzeń ciemny i ciemnej kory	korzeń ciemny i ciemnej kory	korzeń ciemny i ciemnej kory	korzeń ciemny i ciemnej kory
czas suszenia	ok. 2 lata	ok. 2 lata	ok. 2 lata	ok. 1 rok	ok. 1 rok	ok. 1 rok	ok. 1 rok
rodzaj spalania	długo rozpaść ciepło, długo się pali	długo się pali	długo rozpaść ciepło, długo się pali	szybko się pali	szybko się pali, świetnie na rozpaść	szybko się pali	szybko się pali

Wzrost: Las Politechniki Jagiellońskiej, Jagiellońska 10, Kraków

Lasy to zapas energii

Co do obawy o stan naszych lasów, przy paleniu drewnem, spać możemy spokojnie, ponieważ drewno, które wykorzystujemy to tylko kropla w morzu zasobów leśnych. Lasy dysponują zapasem energii dziesięciokrotnie przewyższającym roczne zużycie energii na całym świecie. Dodatkowo leśnicy dbają o to, aby masa drewna pozyskanego była mniejsza niż roczny przyrost, dzięki czemu jego zasoby nie maleją. Leśnicy z naszego Nadleśnictwa również dbają o tę gospodarkę, sadząc co roku ponad milion drzew. Na terenie całego kraju to ok. 500 mln. O dobrej kondycji naszych lasów świadczą zresztą statystyki; obecnie zalesionych jest niemal 30

proc. kraju, gdy w pierwszych latach po II wojnie światowej było to zaledwie 21 proc.

Klimat i praca

Odpowiednie użytkowanie drewna przyczynia się do polepszenia naszej sytuacji klimatycznej, bo dzięki wykorzystaniu produktów drewnianych spawalniamy takie zmiany, jak chociażby globalne ocieplenie. Nie należy zapominać także o zadrzewieniu miast. Drzewa poprawiają komfort życia w dużych skupiskach ludzkich, a także obniżają koszty klimatyzacji pomieszczeń, gdyż zacieniają budynki, w których przebywają ludzie.

Drewno to także praca. Statystycznie co setny mieszkaniec Polski pracu-

je w sektorze związanym z leśnictwem i przetwórstwem drewna. Las i drewno zapewniają też utrzymanie pracownikom kilku tysięcy prywatnych zakładów usług leśnych, które na zlecenie zajmują się m.in. sadzeniem drzew i ich pielęgnacją, pozyskaniem drewna i jego wywozem.

Przyde wszystkim jednak dają pracę osobom zatrudnionym w tysiącach firm przemysłu drzewnego, meblarskiego, papierniczego. W sumie to aż 375 tys. Polaków.

Dlatego ważne by gospodarować drewnem racjonalnie, przez co zachowujemy stan równowagi w przyrodzie, mając na uwadze nasze przyszłe pokolenia.

Gracjan Jaworski

Pierwsze oznaki wiosny w lesie

Mamy już wiosnę. Świat roślin i zwierząt szybko budzi się do życia po zimowym śnie. Jakie oznaki wiosny można zaobserwować w lasach?

Spod leśnej ściółki już na przełomie lutego i marca wychyliły się przebiśniegi, później zawilce, aby zdażyć przed rozwojem liści na drzewach.

Płaczące drzewa

Życie w drzewach rozpoczyna się jeszcze zanim rozwiną się liście. Szczególnie dobrze widać to na przykładzie brzozy czy grabu, które *zranione* wiosną przed rozwojem liści in-

tensywnie płaczą. Dzieje się tak, ponieważ korzenie już pompują wodę. W tym czasie można pozyskiwać oskołę, czyli sok brzozowy, którego regularne picie wzmacnia układ odpornościowy, a tym samym zapobiega infekcjom wirusowym, tak częstym w porze wiosennej.

Dąb najpóźniej

Należy podkreślić, że różne gatunki

drzew rozwijają się w różnym czasie. I tak, najpierw kwitnie leszczyna, potem olcha, wcześniej rozwija swoje liście brzoza. Przed rozwojem liści kwitną też klony, kolejno rozwijają liście inne gatunki. A na końcu jest dąb, który dopiero na początku maja robi się zielony. – *Dlatego nasze lasy liściaste przez krótki okres wyglądają dosyć dziwnie, gdy graby, które są niższe od dębów, a często rosną pod ich osłoną, są już zielone, a górujące nad nimi dęby jeszcze liści nie rozwinęły* – mówią leśnicy z Nadleśnictwa Krotoszyn.

Ptaki drapieżne i zające

Podobnie jak w przypadku roślin różnych gatunków ptaków rozpoczynają lęgi w różnym czasie. Najwcześniej okres lęgowy zaczynają ptaki drapieżne, takie jak na przykład bielik, który składa jaja w marcu. Żuraw, również o którym szeroko piszemy na stronie 16, jest przykładem ptaka, będącego jednym z najbardziej charakterystycznych zwiastunów wiosny w naszych lasach. Nieco później przystępują do lęgów inne ptaki.

W marcu można już spotkać młode zające – to tzw. marczaki. Od prze-

Zawilce gajowe pojawiły się na terenie rezerwatu Dąbrowa Smoszew

Typowy obraz zmieniającej się pory roku

łomu roku obserwowane są już mioty dzików. – *Na małe sarny, jelenie i danielce przyjdzie nam poczekać do połowy maja, a nawet początku czerwca* – informuje Przemysław Świerblewski, inżynier nadzoru w Nadleśnictwie Krotoszyn.

Intensywnie dla leśników

Rośliny i zwierzęta budzą się do życia po zimowym śnie. Leśnicy o tej porze roku mają bardzo dużo pracy. Muszą posadzić nowe drzewa, ogrodzić te,

które są zagrożone przez zwierzynę, to także czas przygotowywania planu cięć, czyli tzw. szacunków brakarskich na rok następny. W maju nadejdzie natomiast kolej na to, by ruszyć z ochroną młodych drzew przed chwastami. W tym czasie leśnicy zaczynają również dyżury przeciwpożarowe, a także obserwację zagrożenia ze strony owadów. Poza tymi działaniami cały czas trzeba pozyskiwać drewno, by zaspokoić oczekiwania klientów. (seb)

Słownik pojęć leśnych i łowieckich (8)

Kontynuujemy publikację alfabetu pojęć i definicji o tematyce leśnej, łowieckiej i przyrodniczej. Dziś hasła zaczynające się na **R**

R

Rabatowalki – sposób przygotowania gleby na terenach podmokłych polegający na wyoraniu lub wykopaniu równoległych bruzd o głębokości do 0,5 m, w odstępach ok. 2,5 m, i uformowaniu z wydobytej gleby wałków po obu stronach każdej bruzdy w celu podwyższenia miejsc sadzenia drzew.

Rabaty – sposób przygotowania gleby na terenach podmokłych polegający na kopaniu rowów ok. 1 m głębokości w odległościach co 2-5 m; wydobyta z rowów glebę rozsypuje się na pasach między rowami, przez co uzyskuje się płaskie wzniesienia.

Raptularz szacunków brakarskich – formularz wypełniany w terenie podczas wykonywania pomiarów drzew i szacowania jakości drzewostanu.

Reintrodukcja – wprowadzanie na jakiś obszar gatunku, który niegdyś tam występował, ale wyginął.

Remiza – nieduży teren w polu lub słabo podszytym lesie, obsadzony roślinnością zielną i drzewiastą, która ze względu na silne ugałęzienia, zdolność krzewienia się oraz obfitą produkcję owoców i nasion zapewnia zwierzętom dobre warunki bytowania. Remiza dostarcza ssakom i ptakom osłony, pokarmu oraz miejsca rozrodu.

Repelenty – środki ochrony roślin stosowane do zabezpieczania drzew lub powierzchni upraw przed uszkodzeniem ich przez roślinożerne ssaki, rzadziej ptaki.

Rębnia – zespół zasad i czynności z zakresu użytkowania mających na celu stworzenie najkorzystniejszych warunków dla odnowienia właściwych gatunków drzew i uzyskania

pożądanego budowy drzewostanu.

Rogacz – w gwarze łowieckiej to samiec sarny.

Rosochy – w gwarze łowieckiej to poroże łosia.

Rozmiar użytkowania – rozmiar użytkowania głównego, rzeczywista miąższość drewna pozyskiwana corocznie w gospodarstwie leśnym.

Rozpierzacz – drzewo wyróżnione zasadniczo w uprawach i młodnikach, które w porównaniu z drzewami tego samego wieku i gatunku w otoczeniu nieznacznie przewyższa je pod względem wysokości, ale cechuje go większa długość i stromy przebieg gałęzi. Dzięki temu jest on żywotniejszy, a rozpierając się na boki wzrasta w przestrzeń życiową drzew sąsiednich.

Rozpiętość korony – szerokość korony drzewa mierzona największą odległością dwóch przeciwległych punktów na obwodzie jej rzutu poziomego.

Róg myśliwski – róg bawoli do podawania sygnałów myśliwskich.

Róża – w gwarze myśliwskiej to pierścień z narośli kostnych otaczający nasadę tyki poroża jeleniowatych.

Róża – blizna na bocznej powierzchni drzewa, zakrywająca zarosnięty sęk.

Rudel – w gwarze łowieckiej to stado sarny.

Runo leśne – roślinność dna lasu.

Rykoszet – odbicie się, odskoczenie pocisku po uderzeniu o twardą lub gładką powierzchnię, powodujące zmianę kierunku lotu.

Rykowisko – okres godowy jeleni.

Rzaz – wąska szczelina wycinana w drewnie przez piłę.

Oprac. **Mariusz Waszczuk**
(sekretarz
Nadleśnictwa Krotoszyn)

Dąbrowa Smoszew – miejsce wyjątkowe

Rezerwat Dąbrowa Smoszew leży 7 km na południowy wschód od Krotoszy. Obejmuje niemal 14 ha naturalnych lasów dębowych. To miejsce wyjątkowe, perełka przyrodnicza w powiecie krotoszyńskim.

Rezerwat ten, znajdujący się na terenie leśnictwa Smoszew, został utworzony w 1963 r. Celem ochrony jest naturalny las mieszany z przewagą dębu szypułkowego. Mamy do czynienia z zespołem grądu i łęgu z drzewostanem dębowym oraz chronionymi, rzadkimi gatunkami roślin, takimi jak wawrzynek wilczylika czy lilia złotogłów. Chronione są w tym rezerwacie dwa typy lasu – grąd i łęg.

Dęby i graby

Grąd to wielogatunkowy i wielowarstwowy las, w którym dominują dęby i graby, ale występować mogą też lipy, klony i inne gatunki. Są to lasy rosnące na żyznych glebach, dlatego dawniej były karczowane pod uprawę roli.

Ich cechą charakterystyczną jest też wielogatunkowość, bardzo bogate runo, szczególnie obfite w okresie wczesnej wiosny. Latem do dna lasu dociera niewiele światła, gdyż liście drzew skutecznie blokują jego dopływ. Dlatego wiosną, zanim rozwiną

się liście, wybucha w runie bujne życie. W ciągu kilkunastu dni rośliny muszą zdążyć rozwinąć się, zakwitnąć i wydać nasiona. Gdyby nie zdążyły, rozwijające się liście zabiorą im światło i uniemożliwią dalszy rozwój. W późniejszym okresie runo znacznie ubożeje. Aż do następnej wiosny. Obecnie jest najlepszy moment do obserwowania całego bogactwa tego siedliska.

Obfite runo leśne

Łęg to jedno z najżyźniejszych siedlisk leśnych, związane z wodami płynącymi. Najczęściej występuje nad rzekami i potokami w strefie, która podlega wpływowi wód zalewowych. W czasie powodzi rzeka nanosi żyzny namuł, bogaty w substancje odżywcze. – *Las łęgowy w Smoszewie nie leży oczywiście nad rzeką, ale obserwujemy wyraźny wpływ wody na jego funkcjonowanie* – tłumaczy Przemysław Swierblewski z Nadleśnictwa Krotoszyn. W łęgach rosną jesiony, olchy, topole, wierzby, wiązy,

a także dęby. Runo jest bardzo obfite, silnie rozwinięte, jeszcze bogatsze niż w grądach. Ma tutaj jednak lepsze warunki rozwoju, ponieważ w łęgach w tak dużej ilości nie występuje grab, a to właśnie ten gatunek zamyka całkowicie dostęp światła do dna lasu.

Najpiękniejszy dąb w Polsce?

W rezerwacie Dąbrowa Smoszew znajdują się dwa drzewa mateczne dębowe, czyli jedne z najlepszych jakościowo drzew w Polsce, wyselekcjonowane w celu otrzymania z nich potomstwa o wysokiej wartości genetycznej. Jedno z nich, o numerze 7575, uważamy za najpiękniejszy pod względem jakości dąb w lasach Nadleśnictwa Krotoszyn, a być może nawet w Polsce. Drzewa te oznaczone są żółtą poziomą linią na wysokości ok. 130 cm, a zaraz powyżej numerem. Ujęto je w ogólnopolskich rejestrach.

Dodajmy, że średni wiek drzew w smoszewskim lesie wynosi 140-150 lat. Przeciętna wysokość drzew tam rosnących wynosi ok. 30 m.

W lesie w południowo-zachodniej stronie rezerwatu znajdują się 2 kurhany prehistoryczne, o których na łamach naszego dodatku już wielokrotnie pisaliśmy.

Pamiętajmy, że obszar Dąbrowy Smoszew jest rezerwatem ze wszystkimi obostrzeniami dla takich terenów, a zatem obowiązuje zakaz wchodzenia poza wyznaczoną drogą – wytyczoną wzdłuż niego.

Oprac. (popi)

W tym lesie są bardzo żyzne gleby

Takie zbiorniki pojawią się na naszym terenie

Mała retencja w lasach

Nadleśnictwo Krotoszyn po raz drugi przystąpiło do Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, a mającego na celu zapobieganie suszom i powodziom.

Projekt adaptacji lasów ma przygotować je do zmian klimatu, takich jak chociażby globalne ocieplenie. W naszym przypadku dotyczy on głównie małej retencji, czyli gromadzenia wody w niewielkich zbiornikach poprzez zatrzymywanie lub spowalnianie jej spływania.

W ramach projektu będą realizowane inwestycje związane z budową, przebudową, odbudową i poprawą funkcjonowania zbiorników wraz z ich infrastrukturą, taką jak zastawki piętrzące wodę do wysokości 1 m. Urządzenia piętrzące to małe budowle melioracyjne, które zbierają wodę w korycie np. rowu melioracyj-

20 tyle powstanie obiektów małej retencji

1,2 mln zł wartość całej inwestycji

nego. Są one zaopatrzone w zasuwę, która służy do regulowania poziomu wody. Chodzi także o infrastrukturę umożliwiającą czerpanie wody do celów przeciwpożarowych przez jednostki straży pożarnych.

Nadleśnictwo Krotoszyn planuje

odnowić i wybudować łącznie 6 zbiorników retencyjnych, w tym w obrębie leśnym Jasne Pole 5 oraz jeden zbiornik na terenie leśnictwa Smoszew. Najpóźniej do 2022 r. powstanie także 14 zastawek na rowach melioracyjnych.

Planowana wartość zadania wraz z dokumentacją projektową wynosi 1 mln 210 tys. zł.

Nadleśnictwo Krotoszyn po raz pierwszy dołączyło do kompleksowego projektu w roku 2011 r. Poprzednio powstało 31 obiektów małej retencji w leśnictwach Kuklinów, Lila, Wielki Bór i Borowina.

(jg)